

MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
BESCHERMING ALS MONUMENT VAN VOORMALIGE KUNSTENAARSWONINGEN IN SINT-
MARTENS-LATEM

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING EN RUIMTELIJKE ORDENING,

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004 en 10 maart 2006;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 27 juli 2004 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 15 oktober 2004, 23 december 2005 en van 19 mei 2006;

Gelet op het ministerieel besluit van 20 januari 2006 houdende ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 05 oktober 2006,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004 en 10 maart 2006;

1° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als **monument**:

voormalige woning Albijn Van den Abeele,
gelegen te
Sint-Martens-Latem (Sint-Martens-Latem), Latemstraat 12;
bekend ten kadaster:
Sint-Martens-Latem, 1ste afdeling, sectie A, perceelnummer 658S/2,
zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

2° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als **monument**:

voormalige woning met atelier van Leon De Smet, met uitzondering van de
tuin,
gelegen te
Sint-Martens-Latem (Sint-Martens-Latem), Koperstraat 20;
bekend ten kadaster:

Sint-Martens-Latem, 1ste afdeling, sectie A, perceelnummer 653E/deel, zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

3° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als **monument**:

Het Torenhuis van Albert Servaes, met uitzondering van de omringende tuin en de bijgebouwen, gelegen te

Sint-Martens-Latem (Sint-Martens-Latem), Baarle-Frankrijkstraat 10;

bekend ten kadaster:

Sint-Martens-Latem, 1ste afdeling, sectie A, perceelnummer 763P/deel, zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

4° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als **monument**:

voormalig woonhuis George Minne, met uitzondering van de bijgebouwen, gelegen te

Sint-Martens-Latem (Sint-Martens-Latem), Kortrijksesteenweg 62;

bekend ten kadaster:

Sint-Martens-Latem, 1ste afdeling, sectie B, perceelnummer 243D/2deel, zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

5° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als **monument**:

voormalig woonhuis Xavier De Cock, nu dienstencentrum, met uitzondering van het erachter gelegen ontmoetingscentrum, gelegen te

Sint-Martens-Latem (Deurle), Xavier De Cocklaan 5;

bekend ten kadaster:

Sint-Martens-Latem, 2de afdeling, sectie B, perceelnummer 292A/deel, zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

6° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als **monument**:

voormalig huis en atelier Gust. De Smet, nu Museum Gust. De Smet, gelegen te

Sint-Martens-Latem (Deurle), Gustaaf De Smetlaan 1;

bekend ten kadaster:

Sint-Martens-Latem, 2de afdeling, sectie A, perceelnummer 110E, zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Latem is in de Belgische context een uniek voorbeeld van een kunstenaarskolonie of kunstenaarsdorp, ontstaan naar het voorbeeld van het legendarische Barbizon in Frankrijk. Het belang van de Latemse kunstenaarskolonie is met zijn internationale uitstraling onmiskenbaar. In Sint-Martens-Latem en Deurle is de voormalige aanwezigheid van de kunstenaars nog tastbaar in de gebouwen waarin zij gewoond en gewerkt hebben, en in de landschapssites die het onderwerp vormden van hun kunst. Kenmerkend voor deze kunstenaarsdorpen is dat kunstenaars er vaak onderdak vonden in de bestaande woningen of boerderijtjes, die thans ook zeldzame getuigen zijn van het kleinschalig bouwkundig erfgoed van de vroegere plattelandsgemeenten, nu uitgegroeid tot residentiële villadorpen. De huizen en ateliers die in opdracht van de kunstenaars zelf werden gebouwd, George Minne, Albert Servaes, Gust. De Smet, zijn representatief voor de typologie van de kunstenaarswoning, zij vertonen aldus een architectuur-historische waarde. De schilderateliers maakten integrerend deel uit van de

woning. Dergelijke atelierwoningen waren duidelijk herkenbaar door het daklicht of de grote atelierramen op het noorden. Het beeldhouwatelier van George Minne was ondergebracht in een afzonderlijk gebouw, nu verdwenen, in de woning kwamen talrijke tekeningen tot stand.

De **historische**, en meer bepaald architectuurhistorische waarde, en de **sociaal-culturele waarde** van het voormalig woonhuis van Albijn Van den Abeele, *Latemstraat 12, Sint-Martens-Latem*;

Het woonhuis werd gebouwd in 1881 door Albijn Van den Abeele, burgemeester, gemeentesecretaris, schrijver en landschapsschilder en "stamvader van de Latemse school", onder zijn hoede kwamen immers de eerste kunstenaars zich te Latem vestigen. Het huis was een belangrijk trefpunt van 'Latemse' schilders, beeldhouwers, schrijvers en dichters tussen 1884 en 1914. Vanuit het atelier op de eerste verdieping heeft Binus van den Abeele een hele reeks schilderijen gemaakt die een zicht geven op de omgeving.

Het woonhuis behield het authentiek karakter van een stijlvol 19de-eeuws burgerhuis met een wit gepleisterde lijstgevel met neoclassicistische stijlkenmerken, ingeplant op een beeldbepalende plaats in het dorpsbeeld.

De **historische**, en meer bepaald architectuurhistorische waarde, en de **sociaal-culturele waarde** van het voormalig woonhuis van Leon De Smet, *Koperstraat 20, Sint-Martens-Latem, met uitzondering van de tuin*;

Het z.g. "Schildershuis", in kern een 19de-eeuwse hoeve, was van 1906 tot 1913 het woonhuis en atelier van Leon De Smet, tussen 1922 en 1940 het buitenverblijf van kunstcriticus Georges Chabot. De woning met atelier bevindt zich in nagenoeg dezelfde staat als waarin Leon De Smet haar in 1913 heeft achtergelaten. Op tal van schilderijen van de kunstenaar, en die van zijn broer Gustave De Smet, is het huis goed te herkennen.

Haaks op de straat ingeplant, voormalig hoevetje, in omhaagde tuin afgesloten door een ijzeren hek, vermoedelijk in oorsprong een boerenhuis van één bouwlaag, aangepast en met een verdieping verhoogd toen de kunstenaar L. De Smet er kwam wonen; ook het atelier, opzij van de woning, is in die periode gebouwd. De woning is een zeldzame getuige van het kleinschalige bouwkundig erfgoed met landelijk karakter van de vroegere plattelandsgemeente, uitgegroeid tot residentieel villadorp. De gevels zijn traditiegetrouw gewit op een gepikte plint, de vensters met kleine roedeverdeling zijn voorzien van groen-witte luiken; het geheel wordt afgedekt met een rood pannen zadeldak. Het voorkomen beantwoordt volledig aan de streekeigen kenmerken van de agrarische architectuur. De aan de noordoostzijde aangebouwde atelierruimte is met zijn typische brede ramen tot in de geveltop eveneens typisch voor een schildersatelier uit die periode.

De **historische**, en meer bepaald architectuurhistorische waarde, en de **sociaal-culturele waarde** van "Het Torenhuis" van Albert Servaes, *Baarle-Frankrijkstraat 10, Sint-Martens-Latem; met uitzondering van omringende tuin en bijgebouwen*;

Het "Torenhuis", voormalig woonhuis en atelier van de kunstschilder Albert Servaes, is gebouwd in 1917, naar een ontwerp van professor ingenieurarchitect August Desmet. Voor het ontwerp inspireerde architect A. Desmet zich in samenspraak met Servaes op de Romaanse kloosterarchitectuur en de traditionele hoevebouw. De toren draagt het jaaranker 1917, maar werd pas na het einde van de oorlog, in 1919, voltooid. Mede vanwege de markante toren houdt het gebouw nog in sterke mate de herinnering vast aan Albert Servaes. In het Torenhuis heeft Albert Servaes één der belangrijkste expressionistische Latemse schilders onder andere de hand gelegd aan de befaamde getekende Kruisweg voor de kapel van Luithagen. Hier ontving Servaes ook een groot aantal prominente gasten, zoals Felix Timmermans, Ernest Claes, Stijn Streuvels, Marnix Gijsen, Pieter van der Meer de Walcheren, Lieven Duvosel, Emile Claus, Hubert Malfait, Constant Permeke, George Rouault en Paul Claudel.

De kunstenaarswoning vormt een belangrijk voorbeeld van een atelierwoning door een kunstenaar gebouwd naar een ontwerp van een gerenommeerd architect, namelijk prof. ingenieurarchitect August Desmet, in een unieke bouwstijl die volkomen beantwoordde aan de levensstijl van de kunstenaar. Het gebouw is tevens een representatief werk in het oeuvre van architect Desmet. Het complex gebouwen op U-vormige plattegrond met aangelegd binnenpleintje heeft aan de straatkant een vierkante toren met de zogenaamde "tekenzolder". In de achter de toren aanleunende vleugel bevond zich het atelier, met hoge ramen uitzien op het noorden. De drie gevels die naar analogie van een kloosterpand de binnenplaats omsluiten worden gekenmerkt door rondboogvensters in rondboognisjes, op de begane grond van elkaar gescheiden door steunberen.

De **historische**, en meer bepaald architectuurhistorische waarde, en de **sociaal-culturele waarde** van het voormalig woonhuis van *George Minne*, *Kortrijksesteenweg 62, Sint-Martens-Latem*; met uitzondering van de dienstgebouwen;

Het voormalig woonhuis van beeldhouwer en tekenaar George Minne werd door hem ontworpen en gebouwd in 1907 en uitgevoerd door de Latemse schrijnwerker en aannemer Jules Maebe. De kunstenaar ontwierp een vrijstaand herenhuis van twee bouwlagen met een strenge witgepleisterde lijstgevel, naar classicistisch model gemarkeerd door een middenrisaliet onder driehoekig fronton met oculus en guirlande. Het ontwerp van de woning, ook binnenshuis, getuigt in vormgeving en afwerking van uiterste soberheid, wars van alle overbodige decoratie, in overeenstemming met de levenshouding van de kunstenaar. In het huis kwam een belangrijk deel van zijn tekenwerk tot stand.

De **historische**, en meer bepaald architectuurhistorische waarde, en de **sociaal-culturele waarde** van het voormalig woonhuis van *Xavier De Cock*, *Xavier De Cocklaan 5, Deurle*; nu dienstencentrum, met uitzondering van het erachter gelegen ontmoetingscentrum;

Het huidige dienstencentrum van Deurle was het woonhuis van kunstenaar Xavier De Cock, dieren- en landschapsschilder die samen met Emile Claus mede aan de oorsprong ligt van de Leieschilderkunst en de latere Latemse kunstenaarskolonie. Het huis aan de steenweg fungeerde voor de gebroeders César en Xavier De Cock als uitvalsbasis voor de reizen die ze omstreeks 1870 naar Parijs en het Franse artiestendorp Barbizon ondernamen. Het alleenstaand herenhuis van 1789 was oorspronkelijk een dubbelhuis met een bovenverdieping, bepleisterd en witgeschilderd en afgedekt met een zadeldak, thans gecementeerde gevels en schilddak. Links en rechts achter het huis, voormalige bijgebouwen met bepleisterd parement, lage zadeldaken en korfboogpoorten.

De **historische**, en meer bepaald architectuurhistorische waarde, en de **sociaal-culturele waarde** van de voormalig atelierwoning van *Gust. De Smet*, thans *Museum Gust. De Smet, Gustaaf De Smetlaan 1, Deurle*;

Het sobere, deels houten huis van Gust De Smet dat nu zijn museum is, werd gebouwd naar plannen en onder leiding van zijn vriend en dorpsgenoot, burgerlijk conducteur René Van Der Plaetsen. Hier woonde en werkte de schilder in het atelier met weids panorama over de Leiemeersen van 1936 tot zijn dood in 1943. Krachtens de laatste wilsbeschikking van haar man vermaakte zijn weduwe in 1948 bij legaat het huis met al de meubelen en mobiele voorwerpen, alsook met zekere schilderijen, aan de gemeente, die verplicht wordt het schildershuis voor het publiek open te stellen en het voortaan Museum Gust. De Smet te noemen. Het museum bevat als bestendige huldeblijk de volledig ingerichte huiskamer, en voorts het atelier en de slaapkamer op de eerste verdieping. Aan de wanden hangt een selectie van honderd werken, voornamelijk kleine doeken en tekeningen die bij de dood van de schilder in het atelier achterbleven. Het huidig museum ademt nog de authentieke sfeer van het kunstenaarshuis met het behoud van het

oorspronkelijk meubilair en is representatief voor een bescheiden landelijke atelierwoning uit de dertiger jaren.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994), gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006 (Belgisch Staatsblad 22 augustus 2006).

Brussel, **13 MAART 2007**

Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening,

A handwritten signature in black ink, consisting of a long horizontal line that curves upwards and to the right, ending in a small hook.

Dirk VAN MECHELEN